

high school. This specificity is represented by the desire and willingness of students to individual and group improvised forms of work at the time free of studying in conditions that are close to real-life situations. As a result of the experimental program that included psychological training, role plays, discussions and practical exercises, it was found that with the help of a foreign language means the effective influence on the increase of high school students' psychological readiness to study a foreign language can be realised. Positive results of the experimental groups demonstrate the effectiveness of using the proposed psychological and pedagogical means.

Keywords: professional foreign communication, formation of skills, motivation to a foreign language acquisition, formation of foreign language speaking.

Подано до редакції 11.07.14

УДК: 159.923.2

О. С. Шмена

ОСОБЛИВОСТІ СТАВЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНО РЕСУРСНИХ ОСІБ ДО ІНШИХ

У статті проаналізовано проблему чинників ставлення ресурсної особистості до інших. На теоретичному рівні проблему локалізовано як додання індивідуалізму. Емпірично встановлено, що ресурсне ставлення будується за типом міжособистісних взаємин "добросердність" на основі досвіду підтримки інших.

Ключові слова: психологічна ресурсність, відношення до Другого, підтримка, ресурсне відношення

Постановка проблеми. Взаєморозуміння у спілкуванні залишається одним з актуальних напрямів досліджень соціальної психології особистості. Сучасна наукова парадигма постмодерну пропонує трактування взаємин з позиції соціального конструкціонізму, за якого стверджується, що спосіб розуміння людиною світу не є їй заданий, а способи пояснення особою світу є наслідками її стосунків (К. Джерджен за В. Климчуком [4, с. 64]). Водночас для постмодерної персони є вкрай важливим відчуття приватності як автономності та незалежності від впливу соціального контексту життя, що підтверджують філософсько-соціологічні розвідки феномена індивідуалізму [14, с. 6-7].

Психологізм ідеї конструювання особистості у взаєминах ґрунтують на понятті дискурсу або діалогічності. Відтак особа як учасник дискурсу моделі світу може зумовлювати способи та форми побудови картини життя. Тому, на наш погляд, слід уважніше проаналізувати субстанційні властивості особи, яка бере участь у конструюванні дискурсу життєвого шляху.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На погляд М. Яцино, сучасний світ розгортається у культурі індивідуалізму, у якій характеристиками модальної особистості є нарцисизм, визнання успішності як критерію самостворення, страх втрати его, споживацьке ставлення до інших [14, с. 182-188]. Головною проблемою особи культури індивідуалізму є взаємини з іншими. М. Яцино стверджує, що "виготовом" культури індивідуалізму має бути асоціальний та самозакоханий індивід. <...> його зв'язки з іншими людьми є крихкими та тимчасовими, і він сподівається позбутися їх, оскільки немає жодних основ, які б зумовлювали їх сталість та зміцнення" [14, с. 236]. Отож, ставлення до інших постає визначальною умовою для самовизначення особи у життєвому дискурсі. На користь цього висновку наводимо значний аргумент, як-от погляд Б. С. Братуся на "спосіб" ставлення людини до інших як її

центральну, смислоутворюючу характеристику, показник її сутнісної, духовної "нормальності". Науковець визначив два "способи" ставлення людини до Іншого: 1) ставлення до Іншого як до самоцінності, або 2) знецінювання Іншого (за В. Лабунською [6, с. 38]). Ставлення до Іншого вбачають одним з векторів, що визначають спрямованість особистості, тобто її інтегральну властивість. Зокрема, у моделі спрямованості особистості Е. Берна та Ф. Ернста "здорової позиції" співпраці визначається прийняттям людиною себе та інших, а у моделі спрямованості особистості Боулбі – Бартелом'ю позитивне ставлення людини до себе та інших характеризує її як здатну до помірної (оптимальної) прив'язаності, коли особа комфортно почувається і у близьких взаєминах, і насамоті із собою (за О. Лішиним [7]).

Найчастіше розв'язання проблеми стосунків людини з іншими науковці вбачають у наведенні діалогу між сторонами взаємодії, а діалогічність допускають головною характеристикою допомагаючої дії [9, с. 119]. Водночас засадою для діалогу означають довіру людини як до себе, так і до інших. Причому довіра особи до себе самої, на погляд Е. Шострома, є характеристикою людини-актуалізатора з високим рівнем самоцінності (за Т. Скріпкіною [12, с. 34]). Відтак діалог можна припустити однією з форм дискурсу, що її провадить постмодерна особистість. Але, на наш погляд, характеристика індивідуаліста за М. Яцино ставить під сумнів здатність такої людини до діалогу з іншими, оскільки властивий особі нарцисизм, за даними досліджень М. Єгорової, належить до "темної тріади особистості" разом із психопатією та макіавеллізмом (за Ю. Зубцовим [3]). Вважаємо, що сучасна особистість, схильна до індивідуалізму, провадитиме діалог з іншими конфліктно, акцентуючи увагу на полярностях, а її самовизначення буде ускладнене необхідністю пристати на певний бік поглядів. У свою чергу, ситуація конфлікту затверджує індивідуаліста у потенційній загрозливості взаємин з іншими.

Можливість участі у конструюванні життєвого дискурсу неконфліктно, на наш погляд, запропонована персонологами. Зокрема, П. Рікзор вважає, що головна проблема взаємин нівелюється, якщо серединою континууму "давати – отримувати" допустити дружбу, "спонтанну доброзичливість", яка породжена ресурсом доброти. Цей ресурс урівнює внесок людини у стосунки із даром цих взаємин [10, с. 226-227]. Вказане дає нам змогу припустити, що у дискурсі моделі світу може брати участь особа, яка має ресурси, тобто характеризується як ресурсна.

На погляд Р. Мея, посилює потенційні можливості людини [ресурси – *тлумачення авт.*] підтримка з боку інших (за К. Муздибаєвим [8, с. 332]). Шляхом вивільнення, актуалізування потенційних сил особистості К. Роджерс вважає наявність у неї досвіду бути прийнятною: "якщо я зможу вислухати <...>, прийняти <...>, зрозуміти <...>, відчувати <...>, то я вивільною потенційні сили, що приведуть її [людину] до зміни" [11, с. 394]. Водночас прийняття іншого потребує від людини неабиякої мужності, адже досвід прийняття змінює не лише іншу людину, а й ту, яка ризикує побачити світ очима іншої [11, с. 395]. Для того, щоб знайти у собі таку мужність, людині слід подолати у собі страх перед можливим неспокоєм, що прийде замість спокійного, звичного життя; навчитися віддавати, а не лише обмінювати; знехтувати побоюваннями бути відкритим, а отже й вразливим; навчитися поважати себе та, віддаючи іншим краще, що є у собі, надихати та підтримувати їх [1, с. 276-279]. На погляд К. Роджерса, подібна мужність, саморозкриття людини у спілкуванні стають можливими внаслідок здійсненого нею екзистенційного вибору на користь конгруентності [11, с. 408]. Екзистенційний вибір переносить особу у виміри автентичного життя, такого, у якому вона може існувати відповідно до власних переконань, знаходити самостійне розв'язання життєвих дилем [8, с. 335]. В індивідуальному бутті людина, втрачаючи самоідентичність, виходить за межі індивідуалізму та набуває здатності проектувати власні потенційні можливості у дії, стає тим, що вона чинить [8, с. 336]. Відповідно вибір саморозкриття, що є наслідком актуалізації ресурсу доброти, зумовлює таку роль особистості у дискурсі моделі світу, як присвята себе іншим. Парадоксально, але вибір можливий лише з позиції індивідуаліста. Адже не-індивідуаліст або чинить конформно, або має покликання.

Припускаємо, що головною характеристикою особи, яка бере участь у конструюванні дискурсу моделі світу, є ресурсність. Саме ресурсність як протилежність до "темної тріади особистості" (нарцисизму, психопатії, макіавеллізму) зумовлює здатність людини здолати індивідуалізм та обрати у життєвому дискурсі позицію "можливих можливостей", що розкриває перед нею перспективи автентичного життя. Ймовірно, що ресурсна особа буде "ресурсні взаємини", головними характеристиками яких є довіра до інших, здатність поважати себе та інших, готовність прийняти Іншого.

У психологічній літературі характеристиками ресурсних взаємин позначають теплоту, насиченість, стабільність. Теплота виявляється як у ніжності почуттів, так і в умінні людей вербалізувати власні

емоції та проявляти їх невербально. Виявом насиченості є наповненість спільно проведеного часу. Достатня міра постійності теплих взаємин, відданість осіб стосункам, впевненість у партнері та спільні плани на майбутнє визначають стабільність соціальних зв'язків, які можна зачислити до ресурсних (Н. Коваль за С. Евсюковою [2]). Т. Колошиною та А. Трусь визначено співвідношення рівнів ресурсів людей під час їх взаємодії як критерій складності ситуації взаємодії. На думку дослідників, особа обере стратегію диктування власних умов, якщо її ресурси є більшими, ніж у співрозмовника, а якщо меншими – буде вдаватися до маніпулювань [5].

Ресурсами людини найчастіше вважають особистісні властивості й здібності, що є для людини цінними та допомагають адаптуватися до стресових ситуацій й долати їх (самоповага, професійні уміння, самоконтроль, життєві цінності) (С. Хобфолл, 1993). Водночас ресурс визначають і як стан, що характеризується відчуттям щастя, впевненості, необхідних для розв'язання проблем, а також відчуттям свободи (Ф. Майленова, 2002). В означенні ресурсу як можливості й засобу досягнення мети розглядають такі його види: життєвий досвід, підтримка близьких людей, мудрість (Н. Рубштейн, 2009). Науковці схильні визначати ресурси саме як внутрішні сили, які необхідні людині для конструктивного долаання життєвих криз, тому атрибутами ресурсності вбачають ініціативність, відповідальність, сенс (В. Розенберг, 2012) [13].

Нас зацікавила можливість спрогнозувати стиль взаємин ресурсної особистості з іншими, тому **метою дослідження** було емпірично виокремити особливості ставлення до інших осіб з високим рівнем психологічної ресурсності.

Основний матеріал. У дослідженні взяли участь особи віком 18–76 років (студенти, вчителі, викладачі, приватні підприємці, медпрацівники, менеджери середньої ланки, пенсіонери). За критерієм "загальний рівень психологічної ресурсності" було сформовано психологічну вибірку у 144 особи (з них 76% жінок та 24% чоловіків). Діагностичний інструментарій дослідження склали методика багатоаспектної квантифікації міжособистісних взаємин Т. Лірі (адаптація А. Реана), методика оцінки та прогнозування психологічного розвитку ситуацій міжособистісної взаємодії А. Бондаренко (у цілях дослідження у методиці нами було змінено інструкцію: завданням досліджуваного було оцінити у балах якість його взаємин з іншими людьми), методика оцінки довіри / недовіри особистості іншим людям А. Купрейченко (у цілях дослідження на основі даних методики нами було створено додаткову шкалу "амбівалентності ставлення до інших" на основі різниці між загальним рівнем довіри людини до себе та загальним рівнем довіри людини до інших. За результатами дисперсійного аналізу було встановлено стандартне відхилення за створеною шкалою, значення якого ми прийняли за оптимальним амбівалентності, опитувальник персональних ресурсів С Хобфолла (адаптація Н. Водоп'якової, М. Штейна), опис морально-етичного ставлення до Іншого за Ю. Александровою (із використанням виокремлених Ю. Александровою 22 концептів морально-етичного став-

лення до Іншого нами було сформульовано таке завдання для досліджуваних: проаналізуйте, як змінювалося ваше ставлення до інших з життєвим досвідом та охарактеризуйте ці зміни за допомогою 7 понять з запропонованого переліку, позначте початок вашого ставлення та його стан на тепер позначками від 1 до 7 (кожну характеристику можна зазначити лише один раз)), шкала базових переконань Р. Янова-Бульмана, авторський опитувальник психологічної ресурсності особистості. Психологічну ресурсність ми тлумачимо як уміння людини актуалізувати власні особистісно-екзистенційні ресурси та оперувати ними.

Теоретичні припущення дослідження: 1) існують особливості «ресурсних взаємин», що відрізняють їх від афіліації, альтруїзму, допомоги іншим, турботи, прив'язаності, 2) психологічно ресурсні люди характеризуються такою стратегією морально-етичного ставлення до Іншого як «стратегія служіння іншим», 3) певні особливості взаємин людини з іншими зумовлюють її високий рівень психологічної ресурсності, водночас певне ставлення до інших є наслідком сформованої психологічної ресурсності особи. Теоретичні припущення було конкретизовано в емпіричних гіпотезах та перевірено за допомогою таких методів математико-статистичного аналізу, як багатофакторний ієрархічний аналіз, покроковий регресійний аналіз, кореляційний аналіз, порівняльний аналіз за Т-критерієм Ст'юдента.

Для перевірки гіпотези щодо наявності зв'язку між загальним рівнем психологічної ресурсності та типами міжособистісних взаємин, суб'єктивною оцінкою якості взаємин з іншими, довірою до інших, амбівалентністю у ставленні до інших, особливостями морально-етичного ставлення до Іншого, соціальними персональними ресурсами, базовими переконаннями особи було застосовано кореляційний аналіз. За результатами кореляційного аналізу ($p \leq 0,05$) з'ясовано, що головними корелятами психологічної ресурсності є добросердність, підтримка, надійність (рис. 1).

Головні компоненти психологічної ресурсності – допомога іншим та віра у добро – пов'язані з аспектами досвіду морально-етичного ставлення до Іншого та типами міжособистісних взаємин, а шкали оперування ресурсами – знання, уміння оновлювати та використовувати ресурси – із компонентами суб'єктивної оцінки якості взаємин з іншими.

Для перевірки гіпотези про те, що тип міжособистісних взаємин, суб'єктивна оцінка якості взаємин з іншими, довіра до інших, амбівалентність у ставленні до інших, особливості морально-етичного ставлення до Іншого, соціальні персональні ресурси, базові переконання є чинниками психологічної ресурсності, було застосовано ієрархічний багатофакторний аналіз (0,7). За результатами ієрархічного багатофакторного аналізу встановлено, що психологічну ресурсність зумовлюють, по-перше, смислові набуття та почуття, що переживаються (компоненти суб'єктивної оцінки якості взаємин з іншими), а також надійність (компонента довіри до інших); по-друге, переконаність у цінності власного Я (базове переконання); по-третє, відсутність відчаю та авторитарності (аспекти досвіду морально-етичного ставлення до Іншого); по-

четверте, оптимум амбівалентності у ставленні до інших; по-п'яте, мужність (аспект досвіду морально-етичного ставлення до Іншого) та критичність (адаптивний рівень типу міжособистісних взаємин «скептицизм – негативізм», субшкала підозрливості). Гіпотеза підтверджена частково. Соціальні персональні ресурси не є чинником психологічної ресурсності (рис. 2).

Гіпотезу про те, що головними компонентами психологічної ресурсності є довіра до інших та компоненти суб'єктивної оцінки якості взаємин з іншими, було перевірено за допомогою покрокового регресійного аналізу, за результатами застосування якого встановлено, що до структури психологічної ресурсності входять: 1) добросердність (адаптивний рівень типу міжособистісних взаємин «добросердність – надмірний конформізм», субшкала дружельності), 2) підтримка (аспект досвіду морально-етичного ставлення до Іншого), 3) надійність (компонента довіри до інших), 4) переконаність, що у світі добра більше, ніж зла (базове переконання), 5) почуття, що переживаються (компонента суб'єктивної оцінки якості взаємин з іншими), 6) критичність (адаптивний рівень типу міжособистісних взаємин «скептицизм – негативізм», субшкала підозрливості). Гіпотеза підтверджена частково.

На рис. 2 проілюстровано співвідношення чинників та структурних компонентів психологічної ресурсності. Особливу увагу слід звернути на те, що підтримка, надійність, критичність, почуття, що переживаються (позитивної валентності) є одночасно і чинниками і головними компонентами психологічної ресурсності.

За допомогою порівняльного аналізу за критерієм Ст'юдента визначено, що жінки характеризуються вищим рівнем психологічної ресурсності та її головних компонентів. У досвіді морально-етичного ставлення до Іншого у жінок переважає досвід альтруїзму, а у чоловіків – прощення. Для жінок вагомими є почуття, що переживаються у взаєминах. З віком знижується рівень надійності як компоненти довіри до інших, але зростає рівень добросердності як типу побудови міжособистісних взаємин та підтримки як досвіду морально-етичного ставлення до Іншого.

Результати дослідження дають підстави стверджувати, що ресурсне ставлення до інших відрізняється від афіліації, альтруїзму, допомоги іншим, турботи, прив'язаності тим, що вибудовується лише на основі прожитого людиною досвіду підтримки інших. Досвід підтримки пов'язаний з добросердністю у взаєминах та здатністю особи довіряти іншим. Важливо, що з віком ресурсна людина меншою мірою покладається на інших, але її здатність підтримувати їх зростає. Це "внутрішнє джерело сил" зумовлене іманентною ресурсною властивістю урівноважувати внески людини у стосунки та отримані у них блага. Інакше кажучи, ресурси особи оновлюються саме під час їх використання задля підтримки іншого. Ресурсні взаємини передбачають аналітичне і водночас добросердне ставлення до інших, повагу актора цих стосунків до себе та його переконаність у власному везінні та тому, що у світі добра більше, ніж зла.

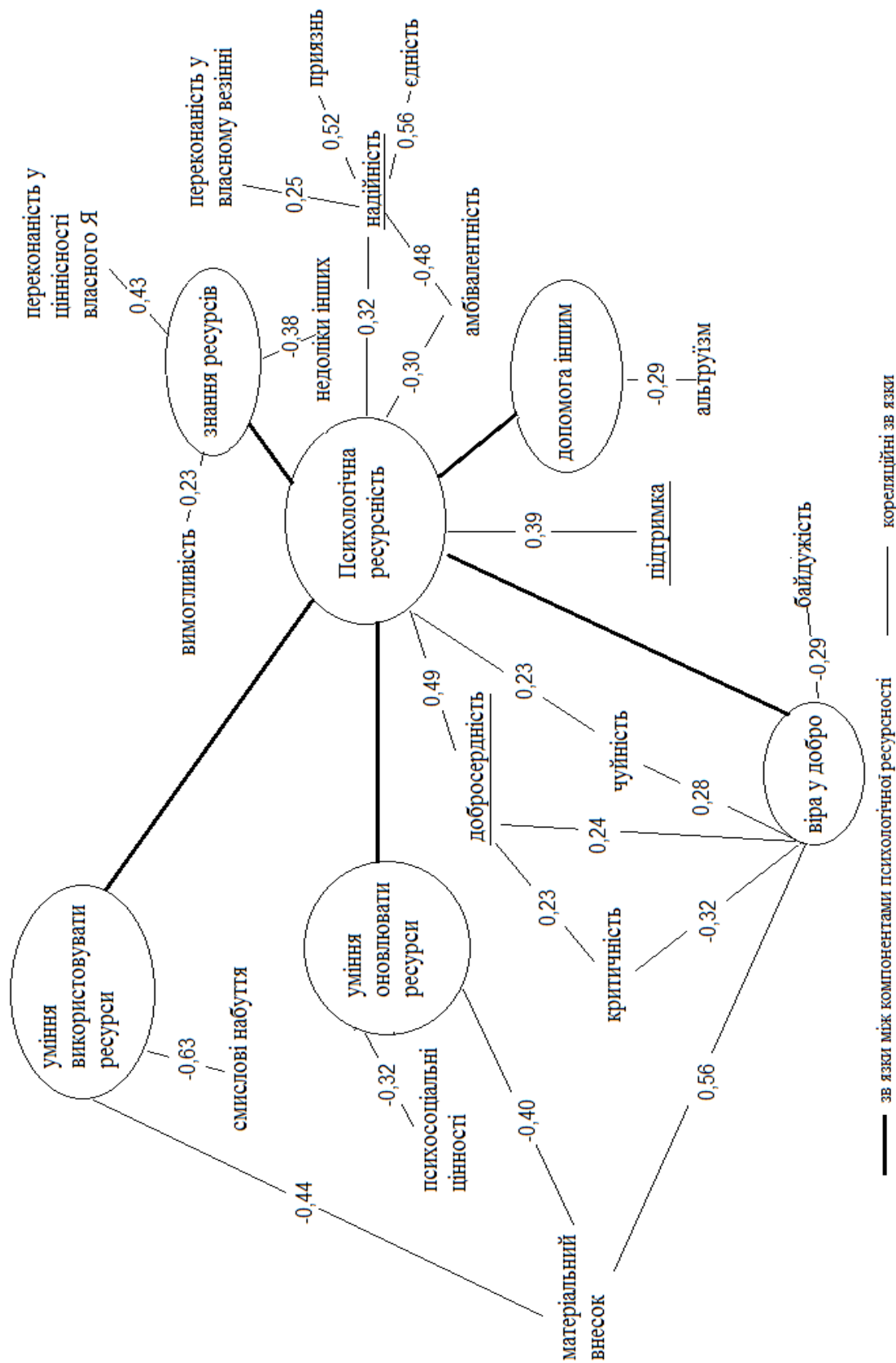

Рис. 1. Кореляційна плеяда зв'язків компонент міжособистісних взаємин та аспектів ставлення до інших психологічно ресурсними особами ($p \leq 0,05$)

Рис. 2. Чинники та структурні компоненти психологічної ресурсності (на основі даних багатofакторного ієрархічного та регресійного аналізу)

Висновки та перспективи дослідження. Проаналізовано проблему чинників ставлення ресурсної особистості до інших. На теоретичному рівні проблему локалізовано як додання індивідуалізму. Емпірично встановлено, що ресурсні ставлення будуються за типом міжособистісних взаємин "добросердність" на основі досвіду підтримки інших.

Іманентною властивістю ресурсності є урівноважування внесків людини у стосунки та отриманих у них благ. Субстанційною властивістю ресурсного ставлення є підтримка іншого. Перспективним вважаємо розробку психологічних методів формування умінь будувати ресурсні взаємини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антоний, митрополит Сурожский. Встреча с ближним, любовь к себе и к ближнему. Открытость и уязвимость // Психология личности [под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер, А. А. Пузыря, В. В. Архангельской]. – М.: АСТ: Астрель, 2009. – С. 274-280.
2. Евсюкова С. Если любовь отбирает силы: [Электронный ресурс] // Доступ к ресурсу: <www.facebook.com/womanjournal>.
3. Зубцов Ю. Марина Егорова о трудных людях, пользе интеллекта и влиянии среды // Psychologies. – 2014. – № 99. – С. 79-81.
4. Климчук В. О. Сучасне психологічне консультування та психотерапія: дискурс соціального конструкціонізму та інтерпретаційний контекст / В. О. Климчук // Практична психологія та соціальна робота. – 2013. – №2. – С. 63-68.
5. Колошина Т. Использование сказки в бизнес-тренинге / Т. Колошина, А. Трус // Практична психологія та соціальна робота. – 2013. – № 2. – С. 21-30.
6. Лабунская В. Психология затрудненного общения: Теория. Методы. Диагностика. Коррекция / В. Лабунская, Ю. Менджерицкая, Е. Бреус. – М.: Издат. центр "Академия", 2001. – 288 с.
7. Лишин О. В. Тенденции личностного самоопределения в подростковом и юношеском возрастах (Направленность мотивационной стратегии личности и психологические механизмы ее формирования) / О. В. Лишин // Практична психологія та соціальна робота. – 2010. – № 12. – С. 23-29.
8. Муздыбаев К. Экзистенциальная интерпретация

заботы о другом человеке / К. Муздыбаев // Психология человека в современном мире. Том 3. Психология развития и акмеология. – М.: Изд-во "Институт РАН", 2009. – С. 329-341.

9. Наконечна М. М. Допомога іншому як одиниця соціальної активності особистості / М. М. Наконечна // Актуальні проблеми психології: Зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка. – Київ, 2013. – Т. 11. – Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. – Вип. 8. – Ч. 2. – С. 116-124.

10. Рикёр П. Я-сам как другой [пер. с франц.] / П. Рикёр. – М.: Изд-во гуманитарной литературы, 2008 (Французская философия XX века). – 416 с.

11. Роджерс К. Р. Взгляд на психотерапию. Становление человека [пер. с англ.] / К. Р. Роджерс. – М.: Издат. группа "Прогресс", 1998. – 480 с.

12. Скрипкина Т. П. Психология доверия / Т. П. Скрипкина. – М.: Издат. центр "Академия", 2000. – 264 с.

13. Штепа О. С. Особливості зв'язку психологічної та персональної ресурсності особистості / О. С. Штепа // Проблеми сучасної психології: Зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Ін-ту психології імені Г. С. Костюка НАПН. – Вип. 21. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2013. – С. 782-791.

14. Яцино М. Культура індивідуалізму [пер. с пол.] / М. Яцино. – Х.: Гуманитарний Центр, 2012. – 280 с.

REFERENCES

1. Gippenreyter, Yu. B., Puzyrey, A. A., & Arkhangel'skaya, V. V. (Eds.). (2009). *Antoniy, mitropolit Su-*

rozhs'kiy. *Vstrecha s blizhnim, lyubov k sebe i k blizhnemu. Otkrytost i uyazvymost* [Meeting with others, love for oneself and for one's neighbor. Openness and vulnerability]. Moscow: AST: Astrel [in Russian].

2. Yevsyukova, S. *Yesli lyubov otbirayet sily* [If love takes your power]. Retrieved from www.facebook.com/womanjournal [in Russian].

3. Zubtsov, Ju. (2014). Marina Yegorova o trudnykh lyudyakh, polze intellekta i vliyaniy sredy. [Marina Yegorova tells about difficult people, the benefit of intelligence and the influence of the environment]. *Psychologies*, 99, 79-81 [in Russian].

4. Klimchuk, V. O. (2013). Suchasne psykhologichne konsultuvannya ta psykhoterapiia: dyskurs sotsialnoho konstruksionizmu ta interpretatsiinyi kontekst [Modern psychological counseling and psychotherapy: the discourse of social constructionism and interpretation context]. *Praktychna psykhologhiia ta sotsialna robota – Practical Psychology and Social Work*, 2, 63-68 [in Ukrainian].

5. Koloshina, T., & Trus, A. (2013). Ispolzovanie skazki v biznes-treninge [The use of fairy tales in the business training]. *Praktychna psykhologhiia ta sotsialna robota – Practical Psychology and Social Work*, 2, 21-30 [in Ukrainian].

6. Labunskaya, V., Mendzheritskaya, Ju., & Breus, E. (2001). *Psikhologiya zatrudnennogo obshcheniya: Teoriya. Metody. Diagnostika. Korrektsiya*. [Psychology of communication difficulties: Theory. Methods. Diagnostics. Correction]. Moscow: Izdatelskiy tsentr "Akademiya" [in Russian].

7. Lishin, O. V. (2010). Tendentsii lichnostnogo sa-moopredeleniya v podrostkovom i yunosheskom vozrastakh (Napravlenost motivatsionnoy strategii lichnosti i psikhologicheskoye mekhanizmy yeye formirovaniya) [Trends of personal self-determination in adolescent and youth ages

(Direction of motivational personality strategy and psychological mechanisms of its formation)]. *Praktychna psykhologhiia ta sotsialna robota – Practical Psychology and Social Work*, 12, 23-29 [in Russian].

8. Muzdybayev, K. (2009). *Ekzistentsialnaya interpretatsiya zaboty o drugom cheloveke* [The existential interpretation of caring about the other person]. Moscow: Izd-vo "Institut RAN" [in Russian].

9. Nakonechna, M. M. (2013). Dopomoha inshomu yak odynytsia sotsialnoi aktyvnosti osobystosti [Helping to another person as a unit of social activity of a man]. *Aktualni problemy psykhologii: Zb. nauk. prats In-tu psykhologii im. H. S. Kostiuka – Current Issues of Psychology: Scientific Works Collection of H. S. Kostiuk Psychology Institute*, 8, 116-124 [in Ukrainian].

10. Rikyor, P. (2008). *Ya - sam kak drugoy* [Myself as the other person]. (Trans.). Moscow: Izdatelstvo gumanitarnoy literatury [in Russian].

11. Rodzhers, K. R. (1998). *Vzglyad na psikhoterapiyu. Stanovleniye cheloveka* [View of psychotherapy. The development of a man]. (Trans.). Moscow: Izdatelskaya gruppa "Progress" [in Russian].

12. Skripkina, T. P. (2000). *Psikhologiya doveriya* [Psychology of trust]. Moscow: Izdatelskiy tsentr "Akademiya" [in Russian].

13. Shtepa, O. S. (2013). *Osoblyvosti zviazku psykhologichnoi ta personalnoi resursnosti osobystosti* [Specifics of interaction between psychological and personal resourcefulness]. Kamianets-Podilskyi: Aksioma [in Ukrainian].

14. Yatsyno, M. (2012). *Kultura individualizma* [The culture of individualism]. (Trans.). – Kharkiv: Gumanitarnyy Tsentr [in Russian].

E. C. Штена

ОСОБЕННОСТИ ОТНОШЕНИЯ ПСИХОЛОГИЧЕСКИ РЕСУРСНЫХ ЛЮДЕЙ К ДРУГИМ

В статье проанализирована проблема факторов отношения ресурсной личности к другим. На теоретическом уровне проблема локализована как преодоление индивидуализма. Эмпирически установлено, что ресурсное отношение строится по типу межличностных отношений "добросердечность" на основе опыта поддержки других.

Ключевые слова: психологическая ресурсность, отношение к Другому, поддержка, надежность, ресурсное отношение.

O. S. Shtepa

SPECIFICITY OF PSYCHOLOGICALLY RESOURCEFUL PEOPLE'S ATTITUDE TO OTHERS

The article deals with the analysis of the problem concerning different factors and features of the resourceful persons' attitude to the other ones. Taking the theoretical level of the problem into consideration, it should be noted that it is localized just as the overcoming of individualism. It is deduced that the modern scientific postmodern paradigm offers the interpretation of the attitude on the basis of the social constructionism perspective arguing that the way of understanding people's benevolence is not specified and the ways of explaining the world is the consequences of its relations. At the same time the sense of privacy is extremely important for the postmodern person as autonomy and independence from the influence of the social context of life that is confirmed by the philosophical and sociological exploration of the individualism phenomenon. It's assumed that the main characteristic of a person involved in the design model of the world is a resourcefulness. This resourcefulness is opposed to the personality "dark triad" and determines a person's ability to overcome individualism and to choose the position of "possible opportunities" in his/her life that would reveal to his/her authentic life prospects. Therefore, you should carefully consider the substantial properties of a person involved in the life design discourse. It's empirically found that the main correlated psychological resourcefulness contains benevolence, support and reliability. It is established that the psychological resourcefulness predetermines the acquisition of sense and feelings, experience, reliability, it is the manifestation of trust in others, the belief in the value of "I" and the absence of despair and authoritarianism. The inherent property of the resourcefulness is balancing person's contributions in the attitude and the received goods. The resource attitude is based on the type of interpersonal

"benevolence" relationships based on the experience of supporting others. The experience of the support is connected to the benevolence in relations and the ability to trust others.

Keywords: psychological resourcefulness, attitude to Others, support, reliability, resourceful attitude.

Подано до редакції 11.07.14
